

Numerul 31.

Oradea-mare 4/16 august 1896.

Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe 1/2 de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

Femeia română.

De Carmen Sylva.

I

„Acastă ființă nepetrusă, numită femeie!“ — îmi spunea un om a cărui căsnicie eră biblică și a cărui toți copii erau virtuoși, frumoși și cumiți.

Ce ar dice el despre femeia română? Ea-mi pare cea mai interesantă din Europa.

Nu trebuie uitat că ea derivă dintr'un amestec estra-ordinar de rase.

Dacii, Romanii, Pacinații, Goții, Celții, Slavii, Grecii au populat, pe rând séu in acelaș timp, aceste locuri, lăsând urme de existența lor. Așă ve-ți vedé pe matróna romană cu ochiul de vultur, cu trăsăturile regulate, alătura de femeia slavă de o frumusețe viclenă și de credință incercată, alături de femeia grécă cinstită și curată, împreună cu femeia lătară puternică și răsbunătoare și de femeia celtică, poetică și superstițioasă, și printre ele tóte pe *parias* din India rămase *parias* și in Europa, țiganka cerșetóre și trențurósă, frumósă ca o statué séu ca o vrăjitoré infricoșitoré in totd'auna pitoréscă.

Frumusețea femeii române a fost de mult timp vestită.

Dar energia, curajul și devotamentul seu nu se cunoșeau, căci istoria acestei țeri mai nu e cunoscută in Europa.

Și tocmai in istorie o găsim pe ea in intregime.

Să căutăm la cronicari câteva notițe asupra femeilor domnitoare, așă: principesa Calinichia, soția lui Radu Negru Basarab (1372) și mama lui Mircea, se ocupă cu opere evlavióse. Ea inzestrăză bisericile, zidește monăstiri, spitale și școli.

Nora-sa Boiana, soția lui Mircea, e cântată încă in cântecetele populare. Ea trecu Dunărea cu armată spre a scăpă pe soțul seu inchis la Brusa de cătră sultanul Baizet. Ea ajută spre a zidi in locurile cele mai pitorești a părței ce se numiá in streinătate Valachia, monăstirile Cozia, Cotmeana și Tismana.

Principesa Clara, bulgară de origină și de religiune catolică, fu soția lui Alexandru Basarab (1320—1365.) Ea lucră din tóte puterile sale pentru unirea bisericilor din Răsărit cu cea din Apus, trimise bogate daruri bisericiei Sf. Petru și fu lăudată prin bulă de cătră papa Urban al V-lea. Ea mărită pe fiica sa cea mai mare cu Strasimir, regele Bulgariei, și pe Anca, a doua fiică a sa, cu regele Simeon, Stareț al Serbiei. Ea nu incetă de a le arătă cu stăruință ne-

Lion.

cesitatea de a reuni bisericile, din nenorocire atât de despărțite.

Un véc mai târziu vedem pe Vlad Voda și pe soția sa părăsind tronul și călugărindu-se, zidind fiecare câte o monăstire. La sfârșitul vécului se repetă acelaș lucru și vestita monăstire Bistrița de pe Olt e întemeiată de domnitorul Barbu Basarab; princessa luă numele de Salomia. Tóte comorile pe care le are această monăstire sânt datorite acestei evlavióse princessa.

Mama lui Ștefan-cel-Mare a ajuns legendară. Nu-i copil, care să nu-i cunóscă istoria sa.

Ștefan-cel-Mare (1436—1504) domnul Moldovei purtă mai mult de cinci-đeci de rěsbóe și zidi mai mult de cinci-đeci de biserici. El fu un adevărat zid de apărare pentru creștinătate și intră în tratări cu Veneția și cu Papa pentru incheerea unui tratat ofensiv și defensiv contra Turcilor.

Maria, demna sa mumă, fu numită Olteanca, fiind că se trăgea din familia Coloianu de peste Olt și Olteanca este între tóte femeile române vestită pentru energia sa. Se đice că ea are în gură 24 de măsele. Maria avea doi frați, cari erau cei mai instruiți ómeni de pe vremea lor, mai cu sémă în chestiile religióse.

După asasinarea soțului seu, ea rămase văduvă spre a-și crește pe cei patru fii și cele doue fete ale sale. Ștefan eră copilul seu iubit, eroul neinvins, rănit în tóte bătăliile și recăpătând totdeauna puteri noi. Odată, cu tóte aceste, Turcii îl ingrămădiră și-l urmăriră de aproape până sub zidurile Cetăței Neamțului, în nordul Moldovei.

El se lăsă invins de data acésta, bătut la pórtă cetăței sale și ceru ca să-i se lege ranele. Dar îndărătul porței, resună, aspru și puternic, glasul mamei sale: „Cine bate? Ce străin cere să intre aci? Fiul meu nu intră la mine invins, el móre apărându-și moșia!“ Ștefan, rușinat, sună din corn, adună încă odată trupele sale imprășciate și dá vestita bătae de la Rěsboeni (1476.)

S'au văđut mame de acelaș caracter în timpul celui din urmă rěsboiu, de la 1877, trimitěndu-și peste Dunăre pe fii lor desertori din armată, în gura tunurilor de la Plevna.

Vieța fiicei lui Ștefan-cel-Mare, Elena, fu din cele mai agitate. Ea duse cu sine în Rusia o inimă caldă, o dragoste arđetóre pentru noua sa patrie și o blăndeță ángerescă, care nu se desminți nici în cele mai crude întěmplări prin care ea trecu. Ea fu măritată la Moscova cu moștenitorul tronului Ioan, fiul lui Ioan al III-lea. Dar cu tótă marea iubire ce o avea țarul, socrul seu, pentru ea, precum și pentru fiul lor Dimitrie, ea avu de suferit cele mai crude persecuțiuni din partea Sofiei, femeia a doua a țarului și nepóta lui Constantin Paleologul, cel din urmă împărat al Bizanțului.

Sofia eră furiósă, văđend că nu póte ocupá tronul fiul seu Vasile și făcu tot ce-i stătú prin putere pentru a puté desmoșteni pe Ioan, soțul Elenei, dar nereușind, ea puse pe un medic italian, maestro Leone, ca să-l otrăvescă. De și se știu cine e autorul crimei, nimeni nu îndrăsní să-l denunțe și intrigile împăratesei Sofia ajunseră din ce în ce mai puternice, cu tot disprețul seu pentru Ruși și dragostea sa văđită pentru Greci, de care ea se incongiurá exclusiv, pe când virtúosa Elena viețuía în mijlocul poporului seu și se identificá cu el.

Cu tóte acestea, complotul făcut de Sofia pentru a ucide pe tiněrul Dimitrie, fiul Elenei, a detroná pe

țar și a proclamá pe fiul seu de împărat fu descoperit, iar Sofia aruncată în închisóre, principalul conspirator decapitat și Dimitrie încoronat și proclamat moștenitorul tronului moscovit.

Dar un an abia după aceea, Sofia și-a recăstígat tótă influența și-a obținut de la țar a se ucide pe partizanii lui Dimitrie, proclamând pe fiul seu Vasile, mare duce de Novgorod și de Pascov. Fără nici un motiv cunoscut, țarul aruncă în închisóre pe nora sa Elena și puse pe nepotu-seu în lanțuri, în luna lui aprilie 1502; în acelaș timp declară pe fiul seu Vasile moștenitorul tronului.

Pe nenorocita Elena o declară eretică și ea muri în 1504, în vėrstă de 40 de ani, în mijlocul celor mai crude persecuțiuni ale amicilor sei, din care mulți furě arși pe piața publică. Mórtea Elenei făcu pe țar să vină la alte sentimente și în timpul agoniei lui, chemă pe Dimitrie, îi ceru iertare și-i lăsă lui coróna. Dar îndată ce țarul a murit, Vasile aruncă pe Dimitrie într'o închisóre îngrozitóre, unde muri după 4 ani de martir, în vėrstă de 25 ani.

O vieță fórte interesantă este aceea a blăndeii princessa Despina Milița, fiica lui Brancovici, despotul Serbiei, care se insoți cu evlaviosul domnitor al Valahiei, Neagoe Basarab. Ea fu de o mare evlavie, ca și soțul seu, copilul iubit al bisericeii. Ei făcură daruri la tóte locurile sante, în țeră la ei, în Transilvania, Moldova, la Athos, Constantinopol, Sinaia, Erusalim.

Neagoe a început zidirea vestitei biserici Curtea de Argeș, unde legenda spune că Meșterul Manole, arhitectul, zidi pe femeia sa vie și care biserică a fost restaurată în tótă splendórea sa sub domnia regelui Carol de cătră dl Lecomte de Nouy.

Edificiul deveniá extra-ordinar de frumos, dar iată că banii lipsesc și pentru a înlăturá punerea de dări noi peste țeră, stórsă prin rěsbóie, dna Despina Milița oferí odórele sale đicěnd: „Nu voiesc ca lacrimile femeilor să ude petrele bisericeii nóstre!“ Ea continuă opera bărbatului seu, chiar după mórtea lui, împreună cu fiica sa Ruxandra și cu ginerele seu, domnitorul Radu de la Afumași. Ea în vėduvia sa, a avut durerea de a vedé pe fiul seu Teodosiu detronat și asasinat și ea ęnsă-ș a trebuit să se refugieze în Transilvania, când la Sibiu, când la Brașov. O fată a ei se mărită cu Ștefăniță, domnul Moldovei și nepotul lui Ștefan-cel-Mare.

Intr'o frumoasă monăstire, Ostrov, întemeiată de ea, se găseșce mișcătorul tablou al Maicei-Domnului ținěnd pe genunchii sei pe Isus mort și de desub Despina ținěnd în brațe pe fiul seu Teodosiu, cu următórea înscripțiune: „Primeșce, Dómne, în împărația ta cerescă pe robul teu Teodosiu“. Se vėđ la Curtea de Argeș, la Crusedol în Serbia, la Diciani și în muzeul din Viena, veșminte bisericești brodate de evlaviósa princessa.

Dómna Elena, soția lui Petru Rareș, domnul Moldovei, eră fiica lui Heraclide, din familia vestitului Lazăr al Serbiei care bătuse pe Turci în câmpul Mierlei, la 1389.

Ea eră fórte cultă și scriea în mai multe limbi. Când soțul seu fu detronat de cătră sultanul Suliman și silit a se inchide la Ciceu, fuga Dómnei prin munți pentru a întělni pe soțul și pe copiii sei, a rěmas legendară și scrisórea sa cătră sultan a ajuns istorică. Acéstă scrisóre eră așa de mișcătóre că imblăndi inima sultanului care redădu tronul lui Petru Rareș.

Fiica sa, Ruxanda, se mărită după Alexandru

Lăpușneanu cel crud, care-i presintă patru-șeci de capete de boeri pe o măsă. Cu toți nervii sânetoși ce erau în acele vechi timpuri, tinera Domniță leșină în fața acestei priveliști.

Sora-sa, dōmna Kiajna, deveni soția lui Mircea și dōmna vestită a Valachiei, care apără cu securea în mână pe fiul seu minor contra boerilor revoltați.

Ruxanda eră să se mărite întēiu după un ȳre-care Joldea, destinat a ajunge Domn. Dar Alexandru Lăpușneanu chemă în ajutor armata leșescă, scōse ochii lui Joldea și-i răpi și tronul și logodnica. Crușimele sale furē nenumērate, el domni cu tōte acestea și tocmai cu ajutorul acestor crușimi, în douē rēnduri, și în sfērșit fu otrăvit. Nu s'a putut dovedi nici odată că soția sa ar fi fost complice la acēstă faptă. Ea făcū în adevēr multe daruri pe la monăstiri, dar acēsta nu probēză o conșcință turburată din cauza unei crime, ci acēsta e caracteristica femeiei vēcului de mijloc de a căută o mângāere în fapte piōse, pe care nu o putea găsi în bărbat, care nu o pricepea. Ea domni timp de doi ani ca regentă, pentru fiul seu care eră minor și șciū a se face iubită de supușii sei.

(Va urmā.)

Adormi, adormi...

*Adormi, adormi odorul meu,
Să creșci drăguțo, mare,
S'ajuti măicuții că-i e greu:
Căci numai tu și Dumnezeu
E tot ce dēnsa are!*

*Adormi, adormi... La sinisor
Măicuța te hrănește,
Să creșci, să-i fi de ajutor,
Să torci măicuții un fuior —
Și multe decă-i creșce!*

*Adormi, adormi... Cu drag la sin
Măicuța mi te strînge,
Căci tu vei plânge cu suspîn
În urma mea în țintirim
Și altul nu va plânge!*

IOSIF STANCA.

La tribunal:

- Biletul hipotecar l-ați găsit pe stradă?
- Da, dnule președinte.
- Pentru ce nu l-ați predat?
- Indată l-am și predat, domnule președinte.
- Unde?
- În circulație.

— Cine a mâncat tōte prăjiturile cari se aflau în dulap?

- Eu, mamă.
- Și de ce, Nicușorul?
- Tu ai spus servitōrei să incue totdeauna dulapul; ieri a uitat să-l închidă și eu, ca să-i dau o lecție bine meritată, am mâncat tōte prăjiturile.

F o m e t e a . . .

(Fine.)

IX

Sorele purcedea să dejuge la vama serei.

Biserica de-abiă se vedea dintre salcāmii ai nalți și deși; dar în turnul de tinichea albă se strinseseră par că tōte luminile roșii din asfințit.

Ochiurile de gēm par că erau cuiburi de cotlou pline cu jar.

Iar din ele, în lăuntru bisericei, se rēsfrāngea o vāpae intrēgă care lumină tēmpla și făcea să strălucēscă tot ce inchipuia argint și aur.

Iadul zugrăvit pe bolta ferestrei din stānga, d'asupra strānei, în bătaia vāpăii de sānge, prindea viēță și infricōșat se mai arătă pentru pęcătoșii chinuți de diavollii chinuitori.

Îi vedeai aevea par că cum se frāmāntă unii, de dor nāprasnic, și cum viră dracii țepile într'ēnșii, în vreme ce li se mișcau limbile ca para focului și cōdile ca furci ale intunericului.

În bolta ferestrei din drēpta, într'o lumină slabă, Mântuitorul, cu chip blānd binecuvēntă o lume intrēgă de copii grāmădită 'n giuru-i.

Puțin cāte puțin lumina de sānge se ștergea, iar sfînții de pe cele opt icōne mari ale tēmplei se iviră ochilor într'o lumină potrivită.

Sfântul Nicolae par că-și rostiā rugăciunea de sēră; sfântul Mina cerea par că pntru omenire vr'o deslegare de la Mântuitorul; sfântul Iōn Botezătorul purtă par că în ochi-i dorul de apa Iordanului; Feciōra, în umbra ce incepea acuma, își strîngea mai cu grijă par că dumnezeescul prunc l'ă sin; Archangelul Gavril pe-o ușă și archangelul Michail pe altă ușă, unul ținea cumpēna sufletelor și celalalt sabia cu care dă drumul sufletului din închisōrea trupului; sfântul Spiridon storcea o cārāmidă, în mână-i remānēnd lutul, pe cānd în sus se ridică focul și 'n jos curgea apa. Sfântul Petre într'o parte și sfântul Pavel de altă parte, la incheiătura tēmplei cu pāretele, așteptau liniștiți hramul lor de a treia zi.

Perdēua de la dveră eră trasă în lāturi. Innapoia sfinteii mese Mântuitorul pe cruce dormiā somnul de om și martir în vreme ce corōna de lumină care-i imprejmuiā capul mărturisii de inviere și de viēță vecnică.

Iar lumina asfințitului care scādea clipă cu clipă, porniā din altar indemn de ingenuchiare și flori de frică.

Nu mai remāsese la spovedit decāt un romān: Iōn Tabără.

În fața ușei mici din stānga, sta plecat cu fața la pāmēt, ca amorțit, și numai cānd pārintele Iftenie se apropiā de dēnsul, Iōn ridică fruntea și ochii spe-riaiți.

— Ia vino fiule de-ți fă și dumneata rēndul, îi grāi pārintele și se indreptă cātră strana archierescă lāngă care îi eră scaunul.

Iōn umblă după preot ca umbra unui om bātut de gānduri și injugat de vr'o muștrare de cuget.

Apoi, cādū în genuchi, infiorat de-o frică fără margini: fireșce; avea de spus pęcatul, în lācașul Domnului.

Pārintele Iftenie îi așternū pe cap patrahurul și rosti o rugăciune scurtă ca pentru a-l vrednic, pe pęcătos, de harul mărturisirei.

— Ei, fiule, grăi apoi cu blândețe; ești în casa Celui ce toate le-aude și Carele în toate cugetele omenesci străbate. Nu tăinuî nimica din ce-ai făptuit, deschide-ți inima intrăgă, ori cât de greu ți-ar fi păcatul și nădejdea să ne-o punem în îndurarea lui Isus Christos Mântuitorul . . .

Fie-care cuvânt rostit rar, cu credință și cu dragoste, sbură cătră înălțimi cu răsunset din ce în ce mai slab.

S'ar fi asemănat par că pietricelii lăsată în iazul liniștit: despică apa și iscă vălurile care, cercuri cercuri, din ce în ce mai subțiri, se imprășcie și se pierd în ele ănsile.

Vălurile s'au șters, dar pietrica rămasă e în iaz. Așă, fie-ce cuvânt rostit, are răsunset, și decă cu martor s'a rostit, scris rămâne.

Părintele Iftenie eră martore ceresc și Ión, ca apucat de friguri, fiind că dinții îi clănțaniau, își mărturisii infricșatul păcat că făcuse mórte de om . . .

În vremea acésta biserica se tot cufundă în umbrele serei.

Și când Ión sfērși de mărturisit, prin ușa bisericeii remasă deschisă străbătea o lumină de amurg care se sfiă par că să trecă din pridor în biserică.

Tóte, în lăcașul Domnului, se amestecau cu întunerecul, și numai doue, trei candelile pâlăiau la iconostas și d'asupra dverei, imprășciind licăriri așă de slabe că se pierdeau în ănsăși neputința lor de-a lumina.

Părintele Iftenie îngrozit de greutatea păcatului, dar și pētruns de milă și de îndurare până în adâncul sufletului, se întrebă decă eră vrednic să deslege pe Ión de-așă păcat; se întrebă ce canon să-i dea, fiind că n'ajunge omului, une ori, viața lui tótă, ca să-și ispășescă o vină grea.

Cugetul lui de om drept și de preot, îi spunea cu ăria credinței că Ión nu se făcuse vinovat de furt decăt într'o clipă de desnădejde. Și mai mare desnădejde decăt din fόμε, și mai mare chin decăt să-ți veđi pe-ai tei căutându-ți în ochi și spunendu-ți cu privirile pierdute: „Mi-e fόμε . . . mor!“

„Maică, mi-e fόμε! n'a venit tăicuțu!“ strigase băețelul din casă, — așă spusese Ión în mărturisirea lui, și atunci ochi și minte i se întunecară a prăpastie . . . și o pornise glonț . . .

Și se infiorase tot ce eră omenesc în părintele Iftenie, căci i se inchipui grozăvia acelor clipe . . .

Pe urmă Ión se făcuse vinovat de omor . . . Eră păcatul cel mai greu . . .

Dar și aci, aselaš glas, îi spunea părintelui că Ión, omul bun și aședat, muncitor și cu drag de casa lui, fără de voe se făcuse ucigaș.

Ore căința ce arată și omenia lui din trecut nu erau chezășie că Dumneđeu putea să-l ierte odată și să-l ușureze cu incetul din greutatea muștrării de cuget?

Părintele Iftenie se ridică, cutremurându-se de puterea harului seu, acoperi capul lui Ión cu patrahirul, și de astă dată cuprins de tot focul menirei lui de rugător înaintea Celui Prea Înalt, stătut mult, cufundat în întunec, și ceru Mântuitorului lumii alinare pentru păcătoșul ce fără de voe greșise întru cele greu de iertat.

Pe urmă îi rëndul canónele și-i făgădui să-l scape de primejdia aflării trupului sērbului.

Fără glas în fața bucuriei sufleteșci că i se făgădui alinarea și iertarea de păcat, Ión sărută cu por-

nire mâna părintelui și o duse la frunte; bătut apoi trei mētăni înaintea iconostasului și, după câteva clipe eși cu părintele.

În dreptul ușei, ca o stea depărtată, luciă printre copaci lumina unui felenar din curtea arendașului.

În nóptea aceea Ión dormi mai odihnit, cum de fôrte multe ăile nu dormise.

Când fu să pornescă cu plugul, la locuri, grăi muierei:

— Măre, sfânt lucru e căința și iertarea; să ferească Dumneđeu inse și pe vrăjmaș de fόμεte și de păcat . . .

N. RADULESCU-NIGER.

S o n e t .

Și dec' ar fi voit destinul să te-am pe tine,
În dulci simțiri petrece-mi-aș viața mea intrăgă;
Un sfânt, un tainic adăpost ființa mea pribegă
Și-ar fi găsit la peptul teu în serile senine.

Și n'aș privi atât de trist când luna sus apare,
Căci farmecul unei priviri redă-mi-ar voia bună;
O șoptă blândă mi-ar umplé a inimii lacună;
O lume de plăceri simțire-aș într'o sărutare.

Și nici un vers n'aș mai scrie de dor și de iubire;
Căci farmecat de vocea ta și divina-ți zimbire,
Eu lângă tine aș uită pământ și raiu și tóte.

Căci tu iubită ah! mi-ai fi atunci de tóte mie:
Pământ și paradisu sfânt și dulce poezie
Și nu aș șci că ce-i suspin și-a vieții greutate.

I. M. RITIȘOREAN.

Dușmanul invins, nu mai se póte ridică iarăș, dar
cel împăcat e cu adevērat biruit. *Schiller.*

Un om bogat incurcat în afaceri e de o sută de
ori mai nenorocit ca un sărac, limpede în sărăcie.

E fôrte plăcut, să trăești c'un stăpân, care face
el ănsuș ceea ce a poruncit. *Goethe.*

Pieptul omului este mai tare ca durerea. *Lindau.*

Dumneđeu celor mândri se pune în potrivă. *Grigore Ureche.*

Inima judecă câte odată așă încât nu e înțelēsă
de cugetare. *Pascal.*

Sufletele mari nu urăsc, ci disprețuesc. *Prințesa Costanța S. Dick.*

Caută ce iubești; iubește ce găsești. *M. G.*

Renunțarea deseversită la fericirea terestră, este
un fel de sinucidere. *Georg de Vertzen.*

Aventurile unei sócre.

— Farsă într'un act. —

Persónele:

Cucóna Marghióla Stolnicăreasa, văduvă ca de 65 ani, sócră.

Pasica, soția lui Spirache.

Spirache Budala, funcționar la tribunal.

Nae Odgon, pompier.

Ionescu, sub-comirasul secției.

Virgîl Turécă, poet.

Dafina, țigancă cărturăresă.

Lăutari, chelneri.

Scena se petrece acasă la Spirache, în Délul Spierei, la balul Presei și la Villa Regală.

Prolog.

*Cinstită adunare, se va jucă o piesă
Compusă chiar de mine, anume pentru Presă.
Că mi-am bătut mult capul, ve las să judecați:
Am vrut puțin să rîdeți și să ve amusați.
Ea nu-i o comedie adusă din condei,
Lucrată după reguli, cum este obicei;
Nu ține de estetici antideluviene
In care sînt rețete anume pentru scene . . .
Acestea sînt lăsate de mine la museu
Și pentru tinerimea ce 'nvêțu la liceu.
Am scris câteva lucruri cum alții n'au mai scris,
Ceva firesc, în vorbe turnate cu dichis:
»Pătenile Cóni Marghióla Stolnicaru«
Și spirit și sarcasmu n'am prea avut cu caru . . .
Aceste daruri scumpe din ce în ce-s mai rari
De și mai toți pe ele se cred proprietari.
Piesa e unică în genul ei astfel,
In nici un repertoriu nu e ceva la fel,
D'abiă se mai găsește la unele — iarmaróce;
Actorii din teatru n'au refuzat s'o jóce.
Povestea nu e tristă, ba, ce se potrivește,
E veselă la tórtă, și ve înveselește:
Marghióla și Pasica în dîndora vorbirei
Vor răspândi în sală, parfum din Délu-Spierei;
Cuvintele adesea, sînt date tale-quala;
Că i-am luat eroii me iertă Caragialle . . .
Eroii sînt ai noștri, ai căru-i român,
Ideile și ele n'au numai un stăpân . . .
Nu 'ncurajez prin asta hoția literară
Care de la o vreme s'a cam lățit în țără . . .
Dar vreau să spun o vorbă, și . . . mi-am uitat ce
vream . . .*

*Spirache Budalaua, e și el crai cu gém!
Virgîl Turécă este poet nu jucărie,
La fiecare vorbă el tórnă-o poesie,
Și n'ar fi mai nimica, că cine-o să-l opréscă?
Nenorocirea este că vré să țî-o citéscă!
Cinstită adunare! V'aș spune tótă piesa,
Dar îmi găsesc beléua, cu cine cređi? Cu Presa
Și din senin îmi tórnă și mie o ditirambă
Și-așd pe negândite me pomenesc în stambă
Că n'o să am nici vreme măcar ca să respir
Și îmi pune și portretul în lemn de cimîșir . . .
Mai bine fug . . . Și fuya adeseori e bună.
Piesa pe d'a 'ntregul actori-o să v'o spună . . .*

Scena I.

(Scena reprezintă o cameră mobilată ca la mahala: scaune, o mésză la mijloc, o canapea. În părete, cromolitografia ordinară, un ciasornic cu cuc, fotografii în rame, o colivie cu sticleși. La ridicarea cortinei, Pasica Budala și cu cóna Marghióla lucréză cu grabă la niște domino.)

Pasica Budala cântă

Of! . . . fóie verde iasomie,
Of! . . . visavi de Piscupie,
Of! . . . s'a deschis o spițarie,
Of! . . . lécuri de dragoste șcie! . . .

Cóna Marghióla (cu voce tare.) Ia mai lasă cântecu și dă-i zor că ne-apucă nóptea . . . Trebuie să fim gata la șapte și jumătate . . . La opt și jumătate începe balu. Să nu pierdem ocașia, vorba-aia. Să punem mâna pe craidon . . .

Pasica. Să-l dăm în vileag . . .

Cóna Marghióla. Să-l dăm în tivichi . . . Să-i scuturăm britonu . . .

Pasica. Ia mai citeșce mamițule anonima care-ai primit-o.

Cóna Marghióla. Citeșce tu că n'am vreme . . . (*Îi dă o scrisóre.*)

Pasica (citeșce tare.) „Cucónă Marghiólo, te vesteșce că nepricopsitul dtale de ginere, are astă-séră randivru la balul Presei cu o damă uscățivă, naltă și breonetă. Are domino prázuliu. Ve anunț ca să șciți.

Nae Paraschivescu“.

E o anonimă mamițule.

Cóna Marghióla (agitată.) Veđi bine, o anonimă. Las că-l satur eu pe el de randivru și de uscățive. Ți-am spus-o din capu locului că n'o să ții tu casă cu Budala: un crai, un gémbaș, un om fără stare, fără poziție, fără iducație, fără nimic. Aséră îmi scoțtea fum pe nări și me luă 'n periplizon: C'o fi, c'o păți, c'așă, că pe dincolo. Eu am răbdat cât a răbdat, cât póte să răbde omu; dar pe urmă m'am răbufnit spre el și ȓi-i și ȓi-i și ia-l, și întórcé-l: eră candriu . . .

Pasica. Ca 'ntotdauna.

Cóna Marghióla. Pécát de jubenu-ála care-l porți în cap! me 'nțelegi! Leșinătura dracului!

Pasica. Lasă-l mamițule, nu te supără degéba.

Cóna Marghióla. O! nu l-oi prinde, și lasă-l! . . . Te divorțez . . . Până ȓici: una, doue, trei, te-am divorțat . . . Te dau dup'un meletar . . . Aia sînt ómeni! Iniformă, maneruri, iducație, ómeni d'o societate . . . soldari, pensie . . . Tótă lumea se nebuneșce după meletari. Dă omu și paraua din urmă numai să aibă ginere meletar. Ah! mult mi-a plăcut . . . (*Cade pe gânduri. După o paușă, cântă pe o arie veche, pe nas și cu gorgóne.*)

Numai o copilă
Singură veghea
Și 'n tăcerea nopții
Ast-fel ea cântă:
Ved că tóte astea
Nu sînt lucruri bune:
Me muncesc de mórte,
Sufletu-mi răpune.

Ei, s'a dus și astea! Uite brăcinaru gata. Acú să-i tragem un șular. Ce mai bairam o să facem . . .

... ha! ha! ha! când me gândesc... Să-i ȳic: bine mē, hoȳule și pandaliule, bine mē, desmăȳatule, d'aia ȳi-am dat eu mână ficeii mele... să-i faci numele de rīs!... (*Oftexă.*) Am isprăvit vipuștele și paspólele.

Pasica (cântă.)

Și me cere,
Maică cere,
Cine naiba
Te mai cere?
Și me cere — un itident
După la Stabilament!

Cóna Marghióla. Călcă-l-ar traivanu ilietric să-l calce... Ha! ha! ha! Ce ȳi-a plăcut și ȳie... Mie-mi plac trinarii, vitilinarii, harabagii, antilerišții, lipitorile lui Davila, farmagii, tulumbagii...

Pasica. Geanii... Dumitale care armă ȳi-a plăcut mai mult?

Cóna Marghióla. Pe vremea mea erau: pihotași, tuffeccii, topcii, lăncieri, bechetași, grăniceri, pazvanȳi. Ei, eră altă lume... Dă-mi bobina. (*Cóse. Cade pe gânduri și după o mică paușă, cântă:*)

Tu-mi ȳiceai odată
Cumcă pân' la mórte
Dragostea ta tótă
Mie-mi vei păstrá...
Me uitași pe mine,
Le uitași pe tóte...
Astfel este lumea } bis.
Nu e vina ta... }

Scena II.

Cei de sus, Spirache Budala.

Spirache (intrând.) Bonsoar...

Pasica (indispusă.) Bonsoa...

Cóna Marghióla. La ciasu ăsta se vine acasă? Care funcțional mai nengligéză soȳia ca dta? Ai, ia spune!...

Spirache. D'abiá am venit și plec...

Pasica. Nu mânănci?

Cóna Marghióla. Ce să mai mânănce?...

Spirache (intrerupënd.) Dumneavóstră nu știȳi ce va să ȳică sirviȳu... Sirviȳu ăla după urma cui trăești. Când eram vacant ședeai pe capu meu tótă ȳiua: să intru 'n pâne, să intru 'n pâne. Uite am intrat. Am sirviȳ de nópte.

Cóna Marghióla. La trebonal?...

Spirache. Ce te miri? La trebonal... E procesu lu Zapa... Ne judecăm cu țera grecescă... Ne judecăm și ȳiua și nópte... Te judeci c'un om și tot ai tevatură, dar c'o țeră intrégă...

Cóna Marghióla (diplomată.) Și ce vré Grechia?

Spirache. Vré să mute niște moșii d'aici de la noi...

Cóna Marghióla. Dar Cămara ce ȳice?

Spirache. Cămara a ȳis ce-a putut... Acum e ocupată cu legea peșcilor...

Cóna Marghióla. Legea peșcilor! Cum vine asta?

Spirache. Un reglement pentru pești... Nu 'nȳelegi? Adică, peșcele d'ací nainte n'are voe să trecă pe ici séu pe colo... cum e in Cișmigiu, de pildă... N'ai voe să calci pe rázóre... Peșcele n'are voe să dea din códă, peșcele n'are voe să-și vîre solzul unde

nu-i fierbe óla... și altele și altele... Bine face de-i pune la regulă, că ne-au cotropit peșcii, domnule.

Cóna Marghióla (mirată.) Trăii de vėȳui și p'asta... Aș vré să mai trăesc să te vėȳ și pe dta om la locu lui și inaintat in slujbă.

Spirache. Inaintat... trebuie diplome, acte; trebuie studii...

Cóna Marghióla. Ce așa studii?... Ce așa deplume?

Spirache. Să ai cel puțin doue clase primare... Ei... ia adu-mi papucii din blibliotică; ba nu, daȳi-mi pardisiu...

Pasica. Ce, eși in pardisiu... pe vreme de iernă...

Spirache. Nu... vreau să caut ceva in bozonar...

Cóna Marghióla și Pasica (iși dă cu cótele și ies ca să-i aducă pardisiul.)

Spirache (singur.) O să ve joc eu pe voi... Sânt inșciinȳat că se iau amėndoue după mine să me urmărescă la balul Presei. Șeiu și in ce costume vor fi imbrăcate: Charaghiósa de sócră-mea ca Osman Pașa și Pasica 'n domino negru-vărgat. Lasă pe mine, maimuțelor...

Cóna Marghióla și Pasica (intrând.) Poftim laibăru...

Spirache. Laibăr așa, imi prinde el bine? (*Scóte ceva de prin buzunare; apoi plecă:*) Să-mi scriȳi...

Scena III.

Cóna Marghióla și Pasica.

Cóna Marghióla. ȳi place soro! Mojicu pământului!... Să grăbiá, veȳi bine... ȳl aștéptă... La randivu... ȳi dăm noi ȳie randivu, meserabile! Sânt de idee să chiámăm o cãturăresă...

Pasica. Parol?

Cóna Marghióla. Parol donen...

Pasica. Pe Iulia Poloneza... Stă p'aprópe... Me duc s'o chem (*Ese.*)

Cóna Marghióla (singurá.) Să vedem, decă o eși și 'n cãrȳi cum spune anonima, aman de tine Spirache... ȳi-a sosit veleatu... Dar fie că mi-am făcut un costum să bage balu Presi 'n rėcori. Osman Pașa! Cu cėlma, cu brėu, cu iminei, cu panaȳ, cu meși, cu děrlogi, cu tot tahriru și dichisu unui pașa, bre... Nu prea șeiu turceșce... ȳiurkeea biliersin... Alah belanı versin... Seni ieridegeam geanabet... Alageam kizı; veregeam onu bir askerea... Seansin bir pehlivan... Keopeklerea olaisın! Iulea ev tutunmas... Domuz, hrubian, hirsız, tilisım alsın seni. Și să salut lumea așa: Uralah! evala! Ačasmlar haiırsun! Kefierin și kiur! Bir buciuk Pașa! Ha! Ha! Ha! tot mai imi aduc aminte ceva după vremea turcilor.

(Va urmá.)

D. TELEOR.

Doctorul. — Așá dar, dnă, te rog, du-te la băile pe cari ȳi le recomand și fi sigură că o să te vindeci de nervositatea de care suferi.

Cucóna. — Nu se póte... vreau să-mi păstrez nervii, dle doctor, decă n'aș mai fi nervósă ce bucurie ar fi pe capul ginerelui meu!

A. M'a apucat o lene colosală!

B. Me mir, că nu ȳi-e lene să mi-o spu!

POPORUL.

Chiuituri.

Pusus-o badița dus,
Pe valea Serghiții 'n sus,
Da n'o mers și nu mai vie,
Ce o mers și se 'nvețe a scie,
Trei o patru rënduri,
Dracu pôte de gânduri.
Colo afară 'ntre hotară,
Este un nuc cu frunță rară,
Colo jos la rădăcină,
Cântă o pasere streină,
Vine cucul și o 'ntrebă,
Ce cânti păsărică dragă,
Da cum Dómne n'oi cântă,
Că m'o murit măicuța,
Și tata când s'a 'nsură,
Rea măstihoe mi-a luá,
Me chémă 'n casă și mânc,
Mersei afară și plâng.
Eu decă me mánieiu,
Béui sânge de cătană,
Me duseiu cu neamțu 'n țeră,
Pă drumuțul ursului,
Ursu-o is că m'a luá,
Maica o is că nu m'a da,
Până a 'nflorí cânepa,
Cea de iernă, cea de tómnă,
Și me 'mbrece ca pe o dómna

Mieraórá Mnieraórá,
Fi-re-ai maichii noriórá,
Fi-re-ai fi n'ai zăboví,
Că do maichi a-i trebui,
De spelat, de măturat
Și mie de sărutat.
Fata ta-i scurtă și grósă,
Maichi-i tréba norá 'n casă,
Fata ta-i scurtă 'n picioře,
Maichi-i tréba țesetóre.

Bate Dómne ce-ai d'a bate,
Bate un domn de la Orade,
Care o făcut temnițele,
De robesc tinerețele,
Și remân bêtrânețele.

Hoi bade din doi badiți,
Din doi care me iubiți?
De m'a iubi cel mai mic,
Purtá-m'oi mai albă un pic,
De m'a iubi cel mai mare,
Purtá-m'oi c'o spelatóre.

Me duseiu din dël in vale,
Și-mi affaiu patru pistóle,
Doue góle, doue pline,
Dracu șe teme de nime.

Uiuiu bunu-i puui,
Când mi betég draguțu,
Că m'oi duce 'n riturele
Și i-oi săpá ierburele,

Și l-oi legá la căpuț,
Și oi fi iară cu drăguț.

Bucură-te sócră mare,
Că ți-a face nora póle,
Face-a nora dracului,
Nici gace bărbatului.

Me duseiu din dël in vale,
Nu vėđui ca-a nanii póle,
I e mândre și de spelate,
Gândești că-s incinse 'n lapte.

Vină bade joi séra,
Călărește pe șarga,
Légă șarga de căpuț
Și cere gură 'nprumut,
Eu gura me nu oi dá,
Că gura mea-i fontălită,
Pe fontuțul Clușului,
Pe séma drăguțului.

Pe picior de tucă sură,
Merg feciorii la măsură,
La măsura 'mpérătéscă.
Dómne dá și nu vėjescă.

Trimis-o impératu carte,
La feciorii după sate,
Și nu pórte pene 'n clop,
Că 'n Bosnia-i mare foc.

Codrule pe dëlul teu,
Créscă ierba până 'n brėu,
De și pască murgul meu.

Mărie sclăvacului,
Din țera Bănatului,
Ea dă frėul calului,
Și 'nșelăm pe murguțul,
Și merem după Nuțul,
După Nuțu dracu a mere,
Că până 'ncalță-un picior.
Sórele-i la prânđișor,
Până 'ncalță celalalt,
Sórele-i la scăpătat,
Până ia sumănu 'n spate,
Trece vremea jumătate.

Vut'o bate Dđeu,
Și talpa de la belceu,
In care m'am doicat eu,
Nu știu talpa a fost de plop,
O io 'n lume n'am noroc,
Nu știu talpa a fost de céră,
O io 'n lume n'am ticnólă,

Bade pân ce m'ai lăsat,
Nu țo-i da mare păcat,
Numa-un an să zaci pe pat.

De la Sabolciu in Bihor.

Descânțece.

1.

De orbalț.

Dómne iértă-mi și-mi ajută pe numele lui N.

Orbalțul de 77 de feluri, orbalț infocat, orbalț prin bătură, orbalț prin sânge reu, orbalț de 99 feluri, s'o țipat prin cap, s'o țipat prin somn și s'o 'n-focat ca focu, și l'o inghimpat ca spinii, ș-o ars ca jaru. — Hai de-acolo nu cățălii, nu te cõe, nu te umflă, nu te escă ca focu! Orbalțule! te cuntin cu porunca lui Dđeu, acolo nu roșii ca focu, nu scurmă ca porcu, nu te țipă ca albinele, nu mușcă ca cănele; ci eși de acolo cum es tõe burenele din tõe rădęcinele. Așá să iésă de la N. durerea, cum ese aburul și descântecul din gura mea.

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie.
Repetéză de 3 ori cu lánă din cojoc.

2.

De sgaibă.

Dómne iértă-mi și-mi ajută!

Buba și cu zgaiba roșie se luară și se duseră pe cale pe cărare. Bubă-zgaibă roșie nu te face, nu te cõe, peliță nu 'ntinde, carne nu prinde, că eu cu gura descântă-te-oiu și de-acolo scõe-te-oiu, cu cruce de aur indreptă-te-oiu in codri pustii máná-te-oiu, in rădęcinile goronilor bágá-te-oiu! Acolo te fă, acolo te cõe, acolo arde ca focu, acolo mușcă ca porcu, acolo te țipă ca albinele, acolo mușcă ca cănele! Te potoleșce bubă-zgaibă roșie, bubă-zgaibă albă, bubă-zgaibă vénéță, bubă-zgaibă iescósă, bubă-zgaibă verinósă și te du 'n codrii pustii, că te cuntin cu cuvântul meu cu porunca lui Dđeu.

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie!
Repetéză de 3 ori cu ban alb.

3.

De traște (ciurmulechiu cu metrice.)

Dómne iértă-mi și-mi ajută!

S'o țipat ciurmulechiul prin bere, traștele prin ostenelă, traștele prin mâncare prin somn, traștele prin ciurmulechiu, ciurmulechiu prin potca cea mare, ciurmulechiu prin metrice de 99 de feluri. Hai de acolo din mațe de pe sub mațe, din irimă de pe sub irimă, din buric de pe sub buric! Ciurmulechiu cu metrice hai de aice; nu stringereți ca muncile, nu mișcareți ca cănele, nu clocotireți ca óele, nu ve 'ngângireți ca șerpele; — de acolo eșiți și ve 'mproșcați cum se 'mproșcă toți ómenii din tâte tirgurile și ieșiți cum ese sórele de la răsărit și se duce la sfîntit. Așá să iésă durorile din N. cum o eșit și descântecul din gura mea.

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie!

Repetéză de 3 ori cu cenușe și oțet pe fóle (burtă.)

4.

De nejít (durere de dinți.)

Dómne Márie Maică sfântă de tine — iértă-me și-mi ajută! S'o țipat nejítu prin dinți — prin mâncare caldă, s'o țipat prin recelă nejítu cu metrice. Nejít spurcat! nu fulgeră ca fulgerul, nu pușcă ca pușcile, nu mușcă ca cănele, nu junghe ca junghiurile,

nu srfedelí ca sfredelu, nu 'mpunge ca acele, nu suflă ca vântu, nu 'ncordá ca corđile! Că eu cuntinute nejít spurcat cu cuvântul meu și cu porunca lui Dumneđeu; acolo să nu te faci, acolo și nu te umfli, că eu alege-te-oiu și culege-te-oiu, in fundu pământului bágá-te-oiu, la rădęcinile goronului ingropá-te-oiu, de asupra goronului vânturá-te-oiu, din rădęcinile dinților scõe-te-oiu, praf și cenușe face-te-oiu, cu cuvântul meu descântă-te-oiu. Acolo și nu remăi nici cât e un fir de mac in 77 de laturi crepat!

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie!

Repetéză de 3 ori cu peptine și pae din mătură.

5.

De grumăjere.

Dómne Márie Maică sfântă de tine, iértă-me și-mi ajută!

La N. s'o țipat grumăjerea prin sânge reu, grumăjere spurcată s'o țipat prin vini. Eșiți d'acolo — grumăjerei — din împărátușu gártului, din inghițitorea grumazului, acolo nu ve umflareți, acolo nu mușcareți, acolo nu ve spargereți, că eu ve cuntin grumăjerei spurcate, cu cuvântul meu, cu porunca lui Dumneđeu. Acolo nu ve țipareți ca cănele, nu ve indoireți ca șerpele, acolo nu ve cocereți, acolo nu sbăcotireți; ci de acolo ve potoliți grumăjerei spurcate și eșiți din împărátușul gártului, din inghițitorea grumaziilor și ve duceți in codrii pustii, acolo (in grmazi) mai mult și nu fie nici cât e un fir de mac in 77 de laturi crepat.

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie!

Repetéză de 3 ori cu ștergura cu care legi olurile când aduci apă, cu acésta apoi să légă la grumazi.

7.

La schintee (la ochit.)

Dómne Márie Maică sfântă de tine, iértă-me și-mi ajută!

Se luară se duseră pe cale pe carare 7 fete mândre mai mândre tă* râncălindu-se, tă boncolindu-se, Maica sftă din cer bine le vedé, bine le auđiá, și cotá și cuvéntá:

— Da inde mereți voi 7 fete mândre mai mândre, râncălindu-ve și boncolindu-ve?

— Noi Maică sftă nu sântem 7 fete mândre mai mândre, ci sântem schintee. 7 fete sântem cu 7 măturuțe, 7 fete cu 7 cuțituțe și merem la N. in ochi să ne țipăm, lumina să i-o 'ntunecăm, sângele să-i bem, carnea să-i secăm.

— Ho acolo nu ve duceți, ci ve luați 7 fete mândre mai mândre și ve duceți inaintea sórelui, acolo bine tyicăziți, acolo bine așeđați!

Maica sfântă cotá și cuvéntá:

— Ho voi schintee, acolo nu ve ducereți, că naintea sórelui bine-i tyicăzit, bine-i așeđat, și de-acolo (din ochi de la N.) eșiți și schintee bine-o rădeți, d'acolo o scõeți, carne să nu prindă, peliță să nu 'ntindă, că eu cu cruce de aur indreptá-oiu, in codrii pustii máná-oiu, acolo și piéră — cum pere raua de sóre și scupitul su picióre.

Cuvintele de la mine, lécul de la Dđeu și fie!

Repetéză de 3 ori cu mătură și cu ștergură vénéță.

De la Sabolci, Bihor.

AVRAM IGNA.

* Tot.

SALON.

O di la Marienbad.

Nu vreau să descoper Marienbadul. Tótă lumea cunoșce băile acestea. Și dintre români le cercetază mulți. N'am să arăt dară însemnătatea lor, ci numai să schițez în fuga condeiului impresiunile mele.

Caprițiul naturii a rënduit ca trei băi importante ale Bohemiei: Franzensbad, Marienbad și Carlsbad, să fie aprópe una de alta. De aceea cei ce fac cură in una séu alta, mai toți se duc să véďă și celelalte doue séu cel puțin una din ele. Asta se póte face ușor, căci fiecare are cale ferată și o mulțime de trenuri stau la dispoziția publicului. Cei din Franzensbad se duc mai cu sémă la Marienbad, nu numai pentru că e mai aprópe, ci și pentru că aceste doue băi așa đicând se întregesc una pe alta și după cura din Franzensbad este tórté plăcut să te odihnești la Marienbad.

Hotărít a visitá améndoue și eu am ales întéu Marienbadul, chiar și pentru cuvéntul ca să las in urmă ce-i mai frumos. Și fiind că ori ce excursiune, in societate devine mai plăcută, pe insoșirám cățiva și făcurám împreună partia.

Luarám trenul de diminéța de la 8 și jumétate și inainte de dece sosirám la gara Marienbad, de unde trásurile ne duserá in doue-deci de minute la băi.

Situația acestora e cu totul opusá celeia a Franzensbadului. Cătă vreme acésta se resfătă in o vale adâncă. Marienbad se ascunde intr'o afundăturá de déluri, de unde priveșce cu sfiélá asupra câmpiei largi care se deschide la intrarea sa.

Intrând, numai decát primești convingerea, că este mult mai mare și mai frumos decát Franzensbad. Frumusețea i-o dá întéu situația naturală, care de la sine are un farmec pitoresc, dar e ajutatá intr'un mod admirabil și de artistica mână omenescă; iar mărimea este urmarea frecvenței mari a publicului, căci aici vine de doue ori atáta lume ca la Franzensbad.

Centrul pare a fi șesul din mijloc, inzestrat cu un parc frumos, ce se 'ntinde de-alungul întregului. De a stânga un rënd de case mari cu doue etagiuri, tot oteluri și restaurante, partea cea mai imposantă, unde o mulțime de tot felul de prăvălii își ofer obiectele de vëndare. De-a drépta se impune vederii grandiosul stabiliment de băi, salonul de cură, colona-dele de la izvóre, biserica din cóstă ce dominéză totul. De ambele părți, in sus pe déluri, rënduri-rënduri de case, deasupra cărora niște ville elegante își scot capetele dintre arborii pădurii umbróse.

Sosind, numai decát o luarám sus spre dél, printre brađi, pe niște căi bine ingrigite și după plimbare de o oră, sosirám la „Wald-Quelle“. Acolo erá adunată lume multă și se plimbá luând aer. Ce de figuri interesante! La Franzensbad aprópe tot fețe palide și infățisări anemice; aici niște obraji roșii, ce mai că pleznesc de sánătate niște bărbați grași și groși și niște femei . . . cât nu cred că ar fi destul un metru să le măsuri periferia. Săraccii și — mai cu sémă — sáracele! Cum resuflau din greu, trudindu-se ca să mérgă in sus. In deosebi ni-au atras atențiunea câteva

jidance din Galiția. Caricature mai ridicule, ba să mai veđi.

In contrast cu aceste persóne grase, au apărut din când in când și câte o figurá subțire, ca un semn de esclamațiune. Erá comic să veđi cu ce invidie se uitau acestia, grașii și uscații, unii la alții. Fața fiecáruia spunea că ce fericit este celalalt. Dar este și mai interesant a șci, că și aceia și acești cred că baia asta le face bine. Iată cauza pentru care la Marienbad vin grașii să slábescă, iar uscațivii — să se mai ingrașe.

Intr'aceste musica incepú. Un orchestru mai mare decát la Franzensbad. Publicul luá loc pe bănci; ședurám și noi, făcând critica — fiind că erau și dame între noi — toaletelor cari se peréndau inaintea nóstrá.

Cam o oră ținú acésta petrecere, după care ne duserám și ne aleserám o restaurațiune in pădure, la umbra iubiților mei brađi și ne aședarem la mész. Bucatele bine gătite, conversația veselá și aerul, ah! aerul de brađi ne făcurá cea mai bună dispoziție.

La cafea ne duserám la Café Egerländer, care se aflá pe marginea estremă a Marienbadului, pe o colină innaltă, unde urci prin o pădure tinerá de brađi. Nu-i vorbá, ne cam incálđim pán' acolo, dar sosiți, tabloul ce se desfășorá inaintea vederii nóstre ne face să uitám ostenéla cu care am străbătut până sus.

Priveliștea e admirabilá, incát stai uimit și nu te poți despărți de ea. De-a stânga jos la piciórele tale strălucesce in pompa sa Marienbad. O veđi tótá, tótá. Iată parcul din mijloc, rëndurile de case, printre cari mișună lumea; colo edificiile monumentale, iată și celebrul Kreuzbrunn; par că auđi șgomotul trásurilor ce alergá in góna cailor; mai in sus willele elegante și tot mai sus, in vérful muntelui, turnul unde se urcă numai turistii neobosiți ca să arunce o privire asupra văilor și délurilor din depártare . . . Ce frumos!

La drépta alta panoramă. Șesul nemárginit, din care ca niște ochi scilpitori strălucesc lacurile atát de dese in șesurile Bohemiei; lanurile de gráne incá ne-secerate sânt tăiate de linia ferată, pe care toemai șerpueșce un tren accelerat, aducând noi óspeți. Sate mărunte, căci tóte satele de pe aici sânt mici, cu niște coșuri de fabrici innalte și fumegânde, impodobesc câmpia mare și intrerup deșertul nemárginit, care la depártări mari se incadréză de niște munți albastri, cari par că ating cerul. Un tablou vrednic de penelul ori cáru pictor de peisage.

Adâncit in visarea nóstrá, nici nu observám că niște chelnerițe tinere, tóte in costum național și alese pe sprincéná, ne impresorá și ne intrébá ce poftim. Atunci privim in giur de noi. Pe terasa colosalá sute de mese așteptá óspeți. Incetul cu incetul, mai apoi din ce in ce mai tumultos, publicul s'aduná și iată tóte mesele ocupate. Toți iau cafea, inghiațată, bere etc. Apoi damele își scot lucrul de mână, bărbații citesc điare ori jócá cărți și din când in când toți aruncá privirile spre panorama ce li se presintă și gustá momente neuitate.

Inse timpul trece. Cu greu ne despărțim de acésta vedere frumósă; cu tóte aceste ne sculám, căci se apropie timpul musicei la Kreuzbrunn. Ne coborim și pe când sosim acolo, s'a și adunat o lume elegantá. Câteve mii de persóne, dame și bărbați. Unii beu apă, alții își asigurá loc in rëndul prim, iar alții se plimbá in mijloc, făcând curte damelor ori privind mulțumiți in giur de sine.

În sfârșit muzica începe. Un concert frumos, la care ai tot asistat. Publicul se adună din toate părțile, încât plimbătorii abia mai au loc. Unii se depărtază prin parc, alții o iau prin colonade și se delectează în vitrinele prăvăliilor de tot soiul. Trec șese ore și muzica încetează. Toți se duc în câte părți.

Grăbim și noi în salonul de cură. La sunetul muzicii militare, care tocmai începe concertul său, cînam repede. Apoi hai la gară și acasă, căci ziua frumoasă a trecut și trenul plecă.

IOSIF VULCAN.

G. Ionescu Gion.

Un scriitor român modern. Diarist distins, conferențiar ascultat cu plăcere și profesor cu reputație.

Adept al școlii franceze, căci a stat mult timp la Paris, a fost primul care a introdus în diaristica bucureșenă cronicile literare, pe care le-a scris încă de acolo în diarul „Binele Public” și care i-a atras atențiunea obștei noastre culte.

Intorcându-se în țară, a colaborat mulți ani la „Românul” scriind foițe literare și artistice, cari i-au stabilit reputația.

Retras din diaristică, s'a ocupat mai cu seamă de studiul catredei sale de profesor și a tradus în românește mai multe scrieri ale reginei României, dintre cari amintim romanul „Astra” și nuvelele „Handzeichnungen”.

Apoi a trecut la „Revista Nouă” pe care a susținut-o cu multă stăruință dimpreună cu dl B. P. Hașdeu și cu un grup de tineri cari li s'a asociat.

Terenul său de predilecțiune este istoria națională; a scris multe istorice și de presinte lucrăz la monografia capitalei București, pentru care primăria i-a votat un ajutor.

Intr'aceea în fiecare an ține câte două conferințe literare; una la Ateneu, alta la Societatea Geografică, tratând totdeauna subiecte din istoria română.

Stilist ingrigit și eloquent, scrierile și conferințele sale sînt primite cu plăcere.

Lucrăz și în diarele franceze, în primăvera acesta a publicat în o revistă parisiană un studiu asupra diaristicii române.

Pe timpul ministeriului conservator a fost cîtva timp secretar general în ministeriul de culte.

Actualmente e profesor.

Academia Română l-a ales membru corespondent în secțiunea istorică.

C E N O U ?

Hymen. Dl Ioan I. Georgia, absolvent de teologie, în 8 august s'a cununat cu dșora Anuța Popescu, fiica dlui Isidor Popescu, notar în Buteni.

Serbarea Porcius în Rodna-vechiă. Dl Florian Porcius vice-căpitan emerit al fostului district Năsăud, membru ordinar al Academiei Române, la 4/16 august va fi de 80 de ani. Din incidentul acesta stimatorii jubilanțului vor arangia o serbare, care va începe cu serviciul divin, apoi va urmă felicitarea și predarea unei adrese, banchet și bal.

Petrecere cu dans la Orăștie. Tinerimea română din Orăștie a arangiat la 3/15 august petrecere

cu dans în pavilionul de la otelul „Doue Pistole”. Venitul s'a destinat în folosul bisericii gr. c. din Orăștie.

O nouă societate românească în Cernăuți. Tinerimea română din Cernăuți a înființat o nouă societate, care se numește „Clubul tinerimei române”. Scopul ei este, dezvoltarea social-culturală a membrilor ei și cultivarea reciprocă în limbă, istorie și în literatura română. În societatea acesta s'au inseris și dōmnele baronesa Stefania Hurmuzachi, Sofia Stefanovici, Agripina de Onciul, Minodora Stefanelli, Eugenia Tomiuc, Victoria de Rennay.

Serate de dans în Bucovina. Societatea academică „Junimea” din Cernăuți a decis să arangeze în timpul ferilor două serate de dans, una la Câmpu-aung, alta la Rădăuți. Cea din Câmpulung s'a și ținut la 10 august n. Amēdoue se dau în folosul Internatului pentru studenți români în Cernăuți.

Concert în Rîșnov. Mai mulți artiști din București, cari petrec vĕra în părțile Brașovului, au dat duminică la 9 august în Rîșnov un concert, după care a urmat dans.

Adunare învățătōrească la Tresnea. Reuniunea învățătōrilor români gr. or. din districtul Deșului se va întruni în adunare generală la Tresnea în 16 și 17 august n, sub presidiul dlui Al. Sighiarteu, secretar dl G. Prigōnă. Cu asta ocaziune învățătōrii Ilie Gog, I. Percea, I. Georgea, G. Gavriș vor ține prelegeri teoretice și practice.

OGLINDA LUMEI.

O căsătorie cu ... fonograful. O căsătorie cu fonograful a avut loc într'una din zilele trecute în Noua-Zelanda, la Christchurch. Dar lucru curios, de rēndul ăsta nu sînt americanii inventatorii acestui nou gen de ceremonie. Acēstă ingenioasă idee a venit unui tiner care a voit ca căsătoria lui cu o tineră fată să se facă prin ajutorul fonografului. Cei doi logodiți, locuind fōrte departe unul de altul, au incredințat rēspunsurile lor la formulele căsătoriei religioase aparatului în cestiune, pe care apoi l'au remis imediat ministrului protestant din Christchurch. Acesta a procedat apoi la căsătorie care s'a făcut în prezența invitaților. „Numai mirii lipsiau de la acēstă ceremonie religioasă a cununiilor lor!” Eră un haz nespus la „Isaia dāntueșce” cānd dascălul se invērtia cu fonograful în brațe impregiurul mesei cu apa sfințită. Pe la sfērșitul ceremoniei sōsiră și cei 2 miri spre a primi binecuvēntarea preotului. Ei și-au luat fonograful, pe care au decis de a-l pune în salonul lor, și a-i da locul de onōre căci el le va reaminti în totdeauna de ceremonia religioasă a cununieii lor și de discursul preotului. În curēnd vom vedē că ōmenii nu se vor mai duce în persōnă la primărie spre a se cunună civil, ci de acasă, prin telefon, vor spune neperitorul „da”, oficerului stărei civile, care ii va cunună imediat. Acēsta cu adevērat se va numi căsătorie „fin de siēcle”.

Călētōrii cu spatele înainte. Mergētōrul Milo, care anul trecut a făcut o călētōrie de la Anvers la Bruxelles... cu spatele înainte și care a căștigat pariul sosind cu 10 minute mai de vreme, a hotărīt să întreprindă un nou voiaj de acest gen. Omul-rac, un tiner fōrte bine tăiat pentru esercițiile fizice, a hotărīt de data asta să facă incongiurul lumii, servindu-se de acelaș mod de locomoțiune. Pentru a ușurā acēstă

nouă călătorie el și-a comandat o păreche de ghete cari au tocurele la vârfuri și ale căror tălpi sunt de cauciuc. Insoțit de trei amici, un interpret poliglot și doi desenatori, Milo va părăsi Bruxelles în primele zile ale lui septembrie și se va îndrepta spre Paris, Madrid și Lisabona, unde se va imbarcă pentru New-York. Cei patru pedestrași vor plecă fără niciun ban în busunarele lor, sperând că își vor câștiga hrana zilnică precum și cheltuelile de călătorie prin ținere de conferințe, reprezentațiuni la umbră, reclame, etc. Milo speră că va fi, la reintorcere, în Paris, în anul 1900, în momentul deschiderii expoziției internaționale și că se va duce apoi, după câteva zile la Bruxelles. În călătoria sa, — „imitând raii“, — din anul trecut, Milo a făcut cei 44 de kilometri cari despart Anversul de Bruxelles în 48 ciasuri. Această călătorie se poate numi cu drept cuvânt, o călătorie... „fin de siècle“.

Cum se plătește literatura. O mare revistă care apare la Boston a cerut celebrului scriitor Budyard Kiplig un roman de cinci-șeci de mii de cuvinte. Pentru acest roman administrațiunea revistei în cestiune a și trimis deja scriitorului frumoasă sumă de unsprezece mii dolari, ceea ce face în banii noștri 55.000 lei. Romanul va apăra în ziua de 1 octombrie viitor. Tot în această privință, tinerul scriitor a primit mai zilele trecute visita unui editor american care i-a oferit patrușprezece mii de dolari în schimbul autorizației de a tipări romanul în broșuri. Această sumă, care reprezintă 70.000 lei, i-a fost și înmănată de către „drăguțul lui“ editor. El a telegrafiat imediat administrațiunii revistei, acesta i-a dat autorizațiunea cerută cu condițiunea înse, ca broșurile să nu-și facă apariția decât după ce va fi publicat romanul mai mult de jumătate în revistă. În resumat, fericitul scriitor a căpătat pentru o singură lucrare de cincideci de mii de cuvinte frumoasă sumă de 125.000 de lei. Această însemnăză că un singur cuvânt din roman i-a fost plătit cu 2 lei și 50 de bani. Noi credem că această sumă reprezintă cea mai mare plată pe care a primit-o un scriitor pentru o operă a sa. Dar, lucrul e vădit: Nimic „nou“ să nu vie de la locuitorii „lumei vechi“. Asta pare a fi hotărârea americanilor, locuitorii „lumei noi“. Râmniși proletari ai... literaturii!

Spirit de economie. O istorioră care denotă un adevărat „spirit de economie“, s'a întâmplat mai acum câteva zile în Roma: Di Giovanni Bocata eșise împreună cu cei trei copii ai sei la preumblare pe frumoșele strade ale Romei. La un colț de stradă, unul din copiii zărește un cântar automat. — Uite un cântar! cântărește-me tată! — Și pe mine, țise celalalt copil. — Și pe mine, țise al treilea. Tatăl, care și el avea poftă de cântărit, se apropie de automat. Pe acesta eră scris: „Urcă-te pe plat-formă și pune zece bani în gura leului“. — Da, 10 bani, dar de patru ori câte 10 bani însemnăză patruzeci de bani înghițiți de leu și asta nu-mi convine. Ce să fac? se întrebă el. Peste puțin timp îi veni o idee, și surise. — Urcă-te pe cântar, țise el celui mai mic dintre copii, și treci în colțul acela al plat-formei. Acum urcă-te și tu trecând în celalalt colț. Și tu dincóce, țise celui d'al treilea copil. Eu me voi urcă în mijloc. După ce se urcă în mijlocul copiilor, el puse o monedă de 10 bani în gura căscată a leului. Acul arătător al greutăței, porni făcând învârtituri teribile și apoi se opri la numărul 150. Giovanni scóse o hârtie din busunar și însemnă greutatea. — Dă-te jos tu, țise el celui mai mic copil. Acul se învârti din nou și de data asta arată 130 de

chilograme. El scrisse această cifră sub cea dintâi și scădu. — Tu tragi 20 de chilograme, ține minte. — Acum dă-te jos și tu, țise celu d'al doile. Acesta se scobori, acul se învârti și se opri la 105. După ce făcu scăderea, îi țise și acestuia: — Tu ai 25 chilograme; acum dă-te și tu jos! De data asta acul se opri la 75 de chilograme. — Iaca și greutatea ta; ea e de 30 de chilograme. Țineți minte cu toții numărul ce v'am spus, căci aceea e greutatea voastră. — Dar tu cât tragi, tată, țise cel mai mare copil. — Eu trag ce-a mai ramas, 75 de chilograme. — Va să țică înc'odată cât toți. — Da; vedeți copiii mei, așa se face economia. Cu... 10 bani ne-am cântărit... 4 ênși.

Menagiu.

Fabricarea brânzei albe și a celei grase Pe multe proprietăți, laptele după smântânire, se transformă în brânză albă. Laptele se fierbe la 25 grade, i se pune chiag ca să se pótă inchegá de la 20 până în 24 ore. După inchezare se ia cașul în bucăți cu o lingură și se pune în forme de nuele de richită, de tinichea, séu de lemn. Această brânză mai mult séu mai puțin seursă, se mánăncă prospétă. Pentru fabricarea brânzei grase se pune chiag în laptele nesmântănit la o temperatură de 18 grade în cantitate ca incheizarea să se facă în 10—12 ore. Cașul se scurge bine într'o strecurătoare curată, pe urmă se trece într'o sită, ca să avem o mésză omogenă, care se frământă bine într'un vas cu pisalogul de lemn, i se mai adaogă și puțină smântână prospétă, se pune în forme ca inima, îmbrăcându-se cu pânză subțire.

Conservarea covórelor. Iată un mijloc bun pentru a feri covórele de molii și de alte insecte mici cari le distrug: Covórele se spélă, iar marginile și colțurile parchetului pe cari se întind ele se udă cu benzină séu cu uleiu de cherosin. În chipul acesta moliiile nu se pot apropiá de covóre. Acestea se bat și se scutură bine stropindu-se cu benzină cu ajutorul unui pulverisator. Mirosul benzinei e neplăcut; dar ea se evaporéză repede la căldură, după ce a distrus moliiile. Se șcie că benzina se aprinde repede și de aceea operațiunea de mai sus se face ziua, departe de foc séu de vr'o lampă aprinsă.

Cum se cunosc bunele ciuperci. Pe vremuri ploioșe, ciupercile prin armane și la câmp, au eșit în însemnat număr, dar și casurile de otrăvire, cu ciuperci veninoșe, n'au fost rare. Iată un mijloc de a se cunoșe decât ciuperca e bună séu nu, de mánăncare. Se fierb bine ciupercile cu jumătatea unei cepe bine curățite de cójă. Dacă cépa remâne albă, ciupercile sânt bune; dacă se inegreșce, se albăstreșce séu devine vênăță cépa, e sigur că ciupercile, tóte séu parte din ele, sânt veninoșe.

Higiiena.

Călătoria cu trenul. Pe timpul acesta când tótă lumea călătoreșce, credem a face un serviciu lectorilor noștri, comunicându-le sfatul unui medic privitor la poziția ce trebuie să luăm decât voim să dormim în tren. Când călătorim pe calea ferată și voim să dormim în vagon, trebuie să ne aședăm cu spinarea în direcțiunea locomotivei. Trepidațiunea trenului goneșce

sângele de la cap, așa că putem adormi cu inlesnire. Din contră, decât ne aședăm cupicioarele in direcțiunea in care merge trenul, sângele se ridică din părțile superioare ale corpului, așa că nu putem dormi. Durerile de cap de cari sîntem cuprinși după o noapte de călătorie nu se datoresc in general decât poziției ce am avut in tren.

Nu citiți când mâncați! Mulți oameni, când se găsesec singuri, au obiceiul să citească când stau la mesă. Acest obicei trebuie stăpînit, mai cu seamă de către persoanele, cari, ca să nu-și pierdă vremea, continuă, când se aședă la mesă, un studiu ori o lucrare începută mai înainte. Decă cineva citește la mesă, trebuie să alegă o lectură veselă, hazlie. Obiceiul general de a citi la dejun șiar, nu este reu. Lectura șiarului dă mesenilor subiecte de conversație și nu prea obosesc creierul. Cu toate acestea e mai bine ca omul să nu citească nimic in timpul cînt stă la mesă. Digestiunea sêu mistuirea se face totdeauna mai bine cînd mintea este liberă de ori ce preocupăție, și cînd procesurile naturale se implinesc fără a fi impiedicate de munca gândirei. E foarte sănătos cînd cineva pôte să prîndescă incongiurat de o societate veselă. Din contră, o persoană care este necăjită, obosită sêu escitată nu pôte mistui in mod satisfăcător.

Felurimi.

Cîteva proverbe chineze. Juna fată este o flóre, juna femeie un fruct; decât fructul este reu, ce suvenire pôte să mai rămână in ceea ce privește flórea? Cu cînt o femeie își iubește soțul, cu atît ea pôte să-l puoă pe calea cea bună; cu cînt un soț își iubește femeia, cu atît o face să părăsescă calea cea bună. Femeia care își desonoră soțul face pe amantul ei să jure că-i va fi credincios. A lăudă pe fiul sêu este a se lăudă însuș; a defăimă pe tatăl sêu, este a se înegrî. Secretul, decât îl păstrezi, este sclavul teu; ești sclavul lui, inse decât îl spui altora. Lumea este un ecou care reproduce ceea ce-i spui; spune bine de alții decât vrei să se spună bine de tine.

Dinți cu... semnificații. Acum avem o știință nouă: dentologia. Voiți să cunoșceți caracterul unei persoane? Esaminați dentura ei (cu condițiune ca această să nu fie... falsă.) Iată regulile cari trebuiesc să presideze aceste observațiuni: Principalul indice este lungimea dinților. Dinții lungi denotă o inclinație bine determinată, o mare lărgime de vedere sêu și chiar defecte bine caracterisate, in fine precisiunea. Dinții mici, din contra, denotă lipsă de voință și micime de spirit. De aceea toți oamenii celebri au avut și mic dinții mari; tot acestei reguli sînt supuși și marii criminali, marii speculatori, marii savanți, etc. Pozițiunea și creșterea dinților este de-asemena de o mare importanță. Decă dinții sînt strins lipiți unul de altul, această e semn de o viue inteligență și această inteligență se ridică asupra chestiunilor mai mult sêu mai puțin seriose, după cum dinții sînt mai lungi sêu mai scurți. Decă dinții sînt inclinați și proeminenți in afară, așa e semn de prostie, de tîmpelă. Sînt casuri cînd aceste prostii sînt acoperite cu un „lustru“ de spirit, dar acesta e fără...

fond. Decă ei sînt inclinați înăuntru, atunci acesta e un semn de nestatornicie in caracter. Cînd un om are caninii ascuțiți, atunci el are un caracter feroce și depravat. Dentitiunea strinsă și dinții lungi și subțiri, denotă tendințe artistice, etc. etc. Dentologia ne dă, după cum vedem, mari servicii. Rămîne să se cunoască și la oameni vîrsta... după dinți. Credeți că asta ar fi adevărat? Mie nu prea imi vine să cred. Se vede trêba că cel care a inventat regulile astea dentologice, are dinți grozav de lungi și ca atare e „pocit“ al dracului. Nu ve descurajați oamenii cu dinți mici, nici voi femei cu șituri de mărgele in gură: Frumusețea ingenuche deșteptăciunea!

Inteligența câinilor. Intr'una din diminețile trecute dl Ugo Alberti din Pelago, lângă Florența, s'a dus la vîntătoare in impregiurimile acelu loc, cînd voind să sară peste un șanț, pușca pe care el o ținea in mână explodă rînindu-l intr'un mod foarte grav la cap. Dl Alberti cădă jos la pămînt fără simțiri. Din rană sângele curgea in abundență. Cănele sêu — un foarte deștept animal — înțelegînd nenorocitul accident întemplat stăpînului sêu, începă să alerge de giur impregiur lătrînd intr'un mod plîngător, ca și cum ar fi cerut ajutor. Intêlnind doi țerani li se puse in cale; și prin mîngăeri, alergînd și intorcîndu-se mereu in direcțiunea locului unde nenorocirea se întemplase, reuși să facă a fi urmat de cei doi oameni, cari gîsîră pe rînit intins pe jos. Atunci unul din cei doi țerani alergă la Pelago și dădă de veste autorităților cari venind in grabă conduseră pe rînit la spitalul sfînta Maria din Florența, unde el se crede că va scăpa cu viața.

Bêtrânele din China. Esistă in China o profesiune a femeilor, destul de stranie. In fiecare zi, numeroase bêtrâne se indrumază către casele bogate, și anunță prezența lor bătînd din tobă și oferă serviciile lor spre a distra pe dîmnele plictisite. Decă oferta lor este primită, bêtrânele se aședă intr'un colț al odăei și narază ultimele scandaluri, istorioare vesele și in fine toate nimicurile care îi pôte atrage atenția și curiositatea. Ele de obicei sînt plătite cu o jumătate coronă pe cias, adică 3 lei, dar decât povestitorea de scandaluri narază vre-o șcire de senzație, interesul se face mai mare și prețul este augmentat. In acest cas nu e rar, de a vedé pe cronistele căpătînd magnifice daruri.

~~~~~

— Dragă, să nu vorbim reu de lux, luxul este un imposit salutar a cărui greutate o suportă numai bogății.

— Fie. Dar reclam egalitatea in fața acestui imposit !

~~~~~

Călin্দarul săptămănei.

Dumineca a 12-a după Rosaliu, Ev dela Mateu, c. 19. gl. 6, a inv 10.			
Ziua sêpt.	Călin্দarul vechiu	Călin্দ. nou	Sórele.
Duminecă	4 SS. 7 coconi din Efes	16 Rochus	4307 7
Luni	5 M. Eusignie	17 Bertram	4327 5
Marți	6 (f) Schimb. la fași	18 Agapitus	4347 3
Mercuri	7 Mart. Domeșiu	19 Sebald	4357 1
Joi	8 Mart. Emilianu	20 (f) St. Stefan	4377 59
Vineri	9 S. Apost. Mateiu	21 Rudolf	4387 56
Sămbătă	10 Mart. Laurențiu	22 Gustavina	4407 54

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

Cu TIPARUL LUI IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.